

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

PIK XLVI

Ч. 235. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок, 10-го жовтня 1938.

No. 235. Jersey City, N. J., Monday, October 10, 1938.

VOL XLVI

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ
АМЕРИКИ. ДЕРЖАВ АМЕРИКИТел. „Свобода“: WErman 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: WErman 4-1016.
4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ ПЛАНУЄ КАМПАНІЮ ПРОТИ ШПИГУНІВ

ГАЙД ПАРК (Нью Йорк). — Президент Рузвелт відбув тут кілька конференцій з ріжними федеральними урядниками в справі загально-краєвої кампанії федерального уряду проти агентів чужинецьких урядів.

Президент дав до зрозуміння газетарям, що федеральний уряд добре свідомий того, що в Злучених Державах розтягнули свої сіті шпигуни ріжних заграничних урядів та що федеральний уряд збирається повести проти них живу акцію. Президент робив виразну ріжницю між тими, що ведуть тут пропаганду для чужих урядів, та тими, що слідкують за військовими тайнами.

АМЕРИКА ДОПОМИНАЄТЬСЯ ЗА АМЕРИКАНСЬКИХ ЖИДІВ В ІТАЛІЇ

ВАШИНГТОН. — Американський уряд приказав Вільямові Філіпсові, американському амбасадорові в Римі, передати італійському урядові ноту, в котрій американський уряд домагається від Італії не приміновати постанов нових декретів до тих жидів, що мають американське громадянство.

Натяк ноти на те, що Злучені Держави дають в Америці захорону всім італійцям, поясняють як загрозу відплати.

Число американських жидів в Італії подають на 200 осіб.

АВТОМОБІЛЬНИЙ СТРАЙК ЗА ЗНИЖЕННЯ ЧАСУ ПРАЦІ

ДІТРОЙТ (Мішіген). — Комітет Промислової Організації зарядив страйк 15,000 робітників автомобільних фабрик Крайслера, щоб добитися обниження тижня праці до 32 годин.

Робітники піднесли це домагання, щоб дати можливість забілку безробітним.

ДОМАГАЮТЬСЯ ЗГОДИ В ЮНІЯХ

ГЮСТОН (Тексас). — Д. Д. Тобин, президент юнії візників, почав на річний конвенції Американської Федерації Праці кампанію за те, щоб Американська Федерація Праці сама почала кроки, щоб погодитися з Комітетом Промислової Організації.

На конвенції далі виступали провідники ріжних юній з нападами на федеральні ради робітничих відносин за те, що вони, мовляв, фаворитують Комітет Промислової Організації проти Федерації Праці.

ГУРАГАН НА ФІЛІПІНСЬКИХ ОСТРОВАХ

МАНІЛА. — У четвер навістив центральні острови Філіппінської групи сильний гураган. Багато людей утопилося в зібраних водах рік і потоків. Знайдено вже 18 трупів.

АМБАСАДОР ЗАКЛИКАЄ ДО БОРОТБИ ПРОТИ ПРОПАГАНДИ

МЕКСИКО. — Американський амбасадор Деніелс виголосив тут перед міжнародною конвенцією промову, в котрій закликав краї латинської Америки до виступу проти пропаганди ріжних європейських напрямків. Він заявився за порозуміння всіх держав американського континенту проти європейських пропаганд.

ВИБУХ НА КОРАБЛІ

ФОРТ ЛОДЕРДЕЙЛ (Флорида). — Сюди привезено 33 осіб, що їх уртовано з нафтового корабля „Булок“, на котрому скоївся вибух. Від вибуху згинув на місці 3 моряки. Ті, що осталися в живих, утекли на море в запасній лодці. Їх знайшов на морю корабель прибережної сторожі.

КОРАБЕЛЬНА ЛІНІЯ ПОЧИНАЄ НОВУ ПЕРЕВОЗОВУ ПОЛІТИКУ

НЬО ЙОРК. — У п'ятницю приїхав до цього порту „Нордам“, новий корабель Голянтсько-Американської Лінії.

Корабель є зовсім нового типу: є це комбінація товарового й пасажирського корабля. Корабель не великий: усього 10,00 тон. Може взяти лише 125 пасажирів. Всі пасажирів ідуть одною, туристичною, класом. Він не скорий.

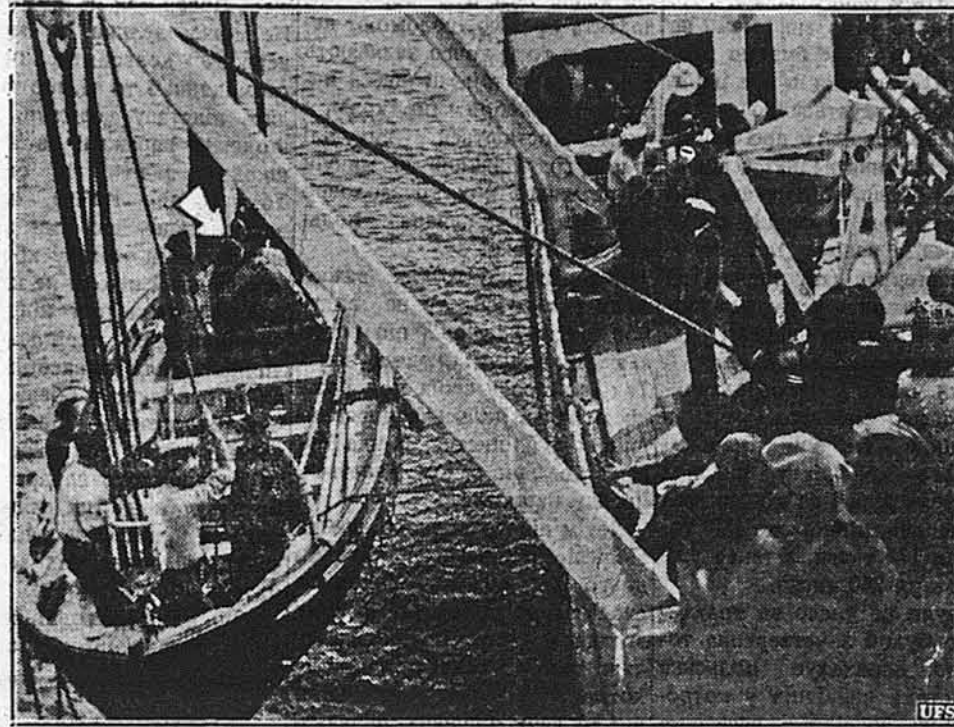
Власники думають, що такі кораблі економічніші від морських великанів, та що до них належить будучність. Підприємство буде подібних кораблів більше.

ДЮІ ПОЧИНАЄ РАДІОВУ КАМПАНІЮ

НЬО ЙОРК. — Томас Е. Дюї, републиканський кандидат на уряд стейтового губернатора, почав свою виборчу кампанію радіовою промовою, в котрій закликав виборців до боротьби проти політичної машинерії О'Конела в Олбані.

ВЕЛИЧАЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ ГЕРОІВ

ОЛБАНІ (Нью Йорк). — Губернатор Лімен проголосив у цьому стейті день 11. жовтня Днем Пулаского, а день 13. жовтня Днем Косцюшка.

РЯТУВАННЯ НА ПОВНОМУ МОРІ.

„Жінка за чердаком!“ — роздався крик на чердаку корабля „Дойтшлянд“ з Гамбурсько-американської Лінії, коли цей корабель був недавно на середині Атлантичного океану. Вмить машини здержали корабель. Спущено на воду рятувальний човен. І за кілька хвилин витягнули з води лану Марту Бах, 36-літню мешканку ілінойського міста Гобард Вудс. Корабельний лікар каже, що вона була хора й у гарячці скочила з вікна своєї каюти. Вона показана на світліні білою стрілкою.

ВІДАЮТЬ МЕДАЛІ

Кількадесят чехів у Клівленді, Огайо, що були колись членами чеських легіонів і дістали за це медалі від альянтських урядів, звернули відзначення. Союз Чехословацьких Легіонарів закликає всіх членів звернути такі медалі як протест проти „зради“ Чехословащини альянтами.

ЛІКВІДУЮТЬ ЖИДІВСЬКУ КОЛЬОНІЗАЦІЮ

„Известия“ з 5. 9. подають, що в Москві ліквідують відділ жидівської американської організації „Агроджойнт“, яка ставила собі ціллю сколювати Україну жидами з цілого світу. На той експеримент, як це відомо з інших джерел, видали жиди з Америки 18 мільонів доларів. Та гроші забрала Москва і дала жидам землю в Україні. Жиди почали були господарювати на тій землі, але потім мусіли уступити перед розлючим українським селянством. Тепер ціла колюнізація ліквідована. Наелідки тої праці такі: жиди стратили гроші і допомогли ними большевикам; велика скількість жидів погибла з рук українських селян; багато українських селян погинуло за ворожестю до жидів у льохах чека і на заслання; багато жидівського майна спалено в Україні; жиди, що приїхали в Україну, осталися в ній і панують над українським народом як комісарі, і т. п.

СТРАЙК ГАЗЕТАРІВ

Через страйк газетарів, що належать до Американської Газетарської Гільдії, у Вилкс Бері, Пенсильвенія, перестали виходити 4 місцеві газети, а саме 3 щоденні та одна тижнева.

Шофери вантажних авт до розвозу газет теж застрайкували для піддержання страйкуючих редакційних робітників. За страйк заявилися теж місцеві відділи майнерської юнії.

БЕНЕШ ЗАПРОШЕНИЙ НА ПРОФЕСУРУ

Заряд університету Бравна в Провіденсі, Род Айленд, запросив д-ра Едварда Бенеша, бувшого президента Чехословащини, на професора. Бенеш мав би викладати про міждержавні відносини.

САБОТАЖ ХЛІБЗАГОТОВКИ

„Комсомолец України“ з 4. 9. подає, що ЦК компартії України займає спеціально справою зниження врожаю у варвинському районі чернігівської області. Районні керівники санкціонували зниження врожаю і перенесення колхозів до нижчих груп урожайності. МТС запізно доручив колхозам рахунки за працю тракторів. Район дав лише 36% хлібзаготовки, 24% натуроплати МТС, а позички зерна навіть не думає звертати. ЦК рішив виправити всі „помилки“ та стягти з населення більше хліба, як вроде. Видано строгий наказ зараз же виконати пляни та стягнути навіть хліб з придільних участків землі колхозників та одноосібників. Усіх, що гальмують виконання плянів, притягають до відповідальності. Дотеперішніх радійонних керівників усунуено з праці.

ДИВЕРСИЙНА ГРУПА В УМАНІ

„Комсомолец України“ з 3. 9. подає, що в уманському районі довгий час працювала диверсійна група, яка виконала 8 нападів на майно і вбила 14 людей. До групи належали розкулачені селяни. Керівниками групи були Магдй і Грабовський. Тепер відбувається суд.

ЗГОРІЛИ ПЕРЕГОНОВІ КОНИ

У Франції в місці годівлі коней Норт недалеко Нант у пожежі згинувло 12 перегонових коней вартости 2,000,000 франків.

АРЕШТОВАНИЙ ЗА СВОГО ЛЬВА

Джеозефа Добиша у Вайлдвуді, Нью Джерзі, котрого лев вирвався з його кідтки й убив людину, поставлять на суд за вбивство людини, Його арештовано й випущено на волю по зложенні кавції в сумі 3,000 доларів.

ПЕРЕПИС НАСЕЛЕННЯ

„Известия“ з 6. 9. пишуть: Перепис населення має відобразити в цифрах світової історичної побіди соціалізму. Тепер при переписі буде працювати коло 400,000 перевірених політично людей (у 1937 році було понад 1 мільон неперевірених). Заповнювати наперед переписні листи не можна. По переведенні списку буде контролю і вияснювання, чи всі все правильно повписували; у випадку неправильности будуть змінити. Будуть зважати на ворогів народу, щоб ті не агітували проти перепису та не намовляли давати фальшиві дані.

СРУЛЬ МІХЕЛЬ МАЄ КЛОПІТ

У Кишиневі (Басарабія) судили Сруля Міхеля, який був міністром промислу й торгівлі в уряді генерала Павла Скоропадського. Перед большевиками втік Сруль Міхель, що міністром був під назвищем Сергій Гутнік, до Румунії, де жив також як Сергій Гутнік. Тепер поставили його перед суд за зміну назвища й неправне румунське громадянство. Суд присудив Гутнікові Міхельові 6 місяців в'язниці і втрату румунського громадянства.

ТРАГІЧНА СМЕРТЬ ТРЬОХ ТУРИСТІВ

Три італійські альпіністи, що сходили з гори Жорас у масиві Мон-Блян, упали в пропасть і згинувли.

ГРІМ СПАЛИВ ГРОШІ В КИШЕНІ СЕЛЯНИНА

В Скалі коло Олькуша під час бурі грім ударив у дім В. Гльонка. В сурдугі селянина згоріло 700 зл., а сам селянин вийшов ціло.

ТОРГИ ЗА ЗАКАРПАТТЯ

БУДАПЕШТ. — Мадярський уряд заявив, що переговори між Чехословащиною й Мадярщиною відносно віддачі мадярських округів, а також відносно справи Закарпатської України, розпочнуться безпосередньо. Головою чехословацької делегації буде новоіменований словацький прем'єр, д-р Тісо, а головою мадярської делегації буде міністер Кая. Переговори розпочнуться в пограничній містечку Комаром.

Вкупі з тим мадярська преса розпочала широку пропаганду за те, щоб не лиш дістати назад мадярські округи, але щоб у Закарпатській Україні перевести плебісцит. Мадяри переконані, що мешканці Закарпаття незадоволені з теперішнього стану до тої міри, що згодяться вернутись назад до Мадярщини. В тому відношенні мадари дістали повну згоду й обцянку піддержки з боку Польщі. Мадярський уряд звернувся до Румунії з пропозицією дістати від неї піддержку в справі захоплення Закарпаття за ціну полагодження дотеперішніх мадярсько-румунських спорів. Мадярські газети широко розписуються про новоосягнену словацьку автономію й кажуть, що та автономія не є важна, бо словаки не мали нагоди висказатися самі в тій справі. Отож, на думку мадарів, також у Словащині мусить іще бути переведений плебісцит.

СЛОВАЦЬКИЙ УРЯД КЛИЧЕ ДО СПОКОЮ

ЧІЛАНА (Словачина). — Словацький уряд видав залик до населення, щоб воно поводитися спокійно і щоб тихо справляло свята незалежності, бо всякі неспокої і заколоти можуть бути використані як притока до чужої інтервенції. Новий словацький прем'єр, д-р Тісо, є римо-католицьким священником. Він виголосив до словаків промову, в якій закликав їх до спокою. Він сказав, що всі словацькі партії погодилися на нову автономію, яка буде така широкі, що майже означатиме самостійність.

ВІДОЗВА СИРОВОГО ДО НАСЕЛЕННЯ Й АРМІЇ

ПРАГА. — Чеський прем'єр Сирови видав до армії відозву, в якій закликає її, щоб заховала повний спокій і не далася нікому спровокувати до спротиву німецькій армії. Бо всякий спротив, чи якийнебудь заколот може викликати ще страшніший стан, ніж панує тепер. Сирови ще раз підкреснув, що тепер чехословацька держава буде побудована на інших основах, а саме на рівності трьох народів: чехів, словаків і закарпатських русинів.

ЮГОСЛАВІЯ ПРОТИ МАДЯРЩИНИ

БІЛГОРОД. — Югославський уряд спротивився тому, щоб мадари захоплювали Закарпатську Україну. Він сказав мадарам, що вони не мають ніякого права до Закарпаття, бо там мешкають не-мадари. А замість захоплювати інші національності, мадари повинні упорядкувати свої внутрішні меншинні справи.

НІМЦІ ДІСТАЛИ БІЛЬШЕ ТЕРИТОРІЇ, НІЖ У ГОДЕСБЕРГУ

ПРАГА. — Чехи нарікають, що німці тепер захоплюють більше територій, ніж ті, що їх Гітлер домагався в Годесбергу, а проти чого рішуче заперестував Чеймберлін. Німці ставлять домагання до всіх німецьких територій, що мають 51% німецького населення. Рівночасно хочуть, щоб ті острови, в яких є більшість німців, були получені з чисто чеськими околицями і прилучені до Німеччини.

ЕКОНОМІЧНА ЕКСПАНЗІЯ НІМЦІВ

АНКАРА (Туреччина). — Німецький міністер Функ, який тепер перебуває в Туреччині, заключив в імені свого уряду торговельний договір з турками. На основі того договору Німеччина дає туркам 150 мільонів марок кредиту, а також годиться приймати беззастережно всі турецькі продукти. Приблизно в тім часі також англійці хотіли осягнути те саме, але їх випередили німці. Цей торговельний договір має також політичне значіння, бо ним Туреччина входить у круг німецьких впливів.

ФРАНЦІЯ ХОЧЕ ПРИЗНАТИ ГЕН. ФРАНКА

ПАРИЖ. — Міністер закордонних справ, Боне, заявив, що коли Мусоліні відтягне свої війська з Еспанії, то Франція пішла свого представника до ген. Франка і признає його уряд.

РОЗСТРИЛИ В СОВЕТАХ

МОСКВА. — Советська влада далі зводить розпучливу боротьбу з так званими „саботажниками“. Цей раз влада розстрілила в Новосибірську 15 осіб зпоміж місцевої адміністрації за те, що вони саботували хліборобство, затроювали зерно і т. п.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
За оголошення редакції не відповідає.
За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
3 Канади належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. "Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BErgen 4-1016.
4-0807.
Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧОМУ ЗАКАРПАТСКА УКРАЇНА?

Поважний ньюорський щоденник „Геральд Трибюн“ помістив 5-го жовтня статтю під заголовком „Why Ruthenia?“, в котрій кидає світло на питання, що певно мусило виринути в голові невідомої політично думуючої людини: чому саме присвячує світ стільки уваги розмірно невеликій країні, якою без сумніву є Закарпатська Україна. „Геральд Трибюн“ пише:

„Польща, як доносять, добивається відступлення Мадярщини тієї округи Чехословаччини, що звисла під назвою Рус (Ruthenia). Це дало б Мадярщині й Польщі спільну границю, а Мадярщині дало б контролю над одним з доступів до Росії через Басарабію (що нині знаходиться під владою Румунії).

„Якби ця вістка не мала підтримки в Мадярщині, то вона навіть не заслуговувала б на поважну увагу; але так сталося, що приязнь до Польщі була здавна основною точкою в заграничній політиці Мадярщини, а мадяри раді би висилати товари через Польщу, що вони могли б робити, якби дістали в свої руки Русь, через котру ведуть на північ три залізниці. Якби в додатку до цього Мадярщина ще дістала ті округи Словаччини, в котрих переважають мадяри, то з Словаччини мало що лишилось би поза довгий, вузький пас гір, котрого переважна частина надається хіба на лісоводство.

„Як це сталося, що Польща не зажадала Русі для себе, є подекуди загадкою в тих часах, коли кожна держава домагається всього, що може легко дістати. Шоправда, в тому краю нема поляків; алеж він має лише дуже небагато мадярів. Населення краю переважно руське (Ruthenian). Як таке, воно дуже зближене до українців. Можна припускати, що, боячись повстання української держави під німецьким зверхництвом, котра то держава певно зажадала би принаймні частини тої території, що нині є під Польщею, вірять, що, завівши Мадярщину в ситуацію, вона зможе тим легше здержувати німецькі амбіції.

„Докладні подробиці, щодо причин і цілей такого плану мають менше значіння для нас, що знаходимося від того краю далеко, ніж має факт, що цей план є ще одним показником, що з багатьох боків підносяться невідпорні домагання переробити зміни в мапі середньої й східної Європи. Русь є лиш одним інцидентом, але й ілюстрацією. А як ілюстрація, вона вказує, що незадовго буде в тій частині світу нова боротьба за потугу, котра може втягнути багато держав“.

Зо статті виходить ясно, що навіть невеличкою країною, положеною в такому стратегічному місці, мусить цікавитися кожна політично думуюча людина навіть у далекій Америці.

ЛІТОПИС ОСТАННІХ ДНІВ

Притиснений з усіх боків, уряд Чехословаччини видивив був для рятунку держави план т. зв. „номер 4“. Щоби представити перед світом велику уступку державним керманічів та трохи підкріпити чехів, президент чеської республіки, Бенеш, виволонив через радіо промову, а в ній м. і. сказав, що „національне питання стоїть рубом у цілій Європі“ та ще й страшив, що Чехословаччина не остання: „Такі самі клопоти будуть мати й інші держави“. Не знати, кого саме він мав на думці. Та в це не будемо входити. Але всетаки в нас нарід дуже прислухується до того, що тепер говорять про національне питання великі державні мужі більших держав, що говорять про ту справу світова преса, а навіть, що говорять і пишуть самі поляки, як то вони сварять чехів, що підступом і зрадою забрали частину польської землі. Бо й поляки мають у Чехословаччині польську меншість, що з хвилиною вибуху німецько-чеського конфлікту числила 120 тисяч душ і за кілька днів зросла непомітно до 150 тисяч, до 175 тисяч, а тепер уже до 200 тисяч.

Беручи це число за правдиве, то було б з четвертини того, що нараховує польська статистика українців у котромунебудь воєвудстві, заселеному українцями. Але воно й не трудно мати нам стільки українців, коли згідно з польськими пресовими джерелами вони творяться не тільки так, як у славному вже Чижикові під Львовом, де римо-католики перейшли на греко-католицизм, але й тим способом, що українські отці-парохі масово перемінювали назвища „скі“ на „ський“, „цкі“ на „цький“, „іч“ на „ич“ і т. п. Недовго, наприклад, писала одна польська газета, що „часто цілі села в той спосіб зрушені“, що „в Богородчані (напр.) у метриках книг 80% польських душ перехрещених“. Тому не диво, що адміністраційна влада таких „метричних урядників“ карає, хоч суди по переведеній розправі не хотять признати добрих намірів адміністрації і при відліках — парохів звільнюють.

А тимчасом — пише інший польський часопис — „поль-

ське громадянство стоїть культурно й господарсько вище від українського громадянства і тому то те польське громадянство виявляє притягаючий вплив на всіх тих, що себе означають „тутешніми“. Ми є свідками, як ті люди відходять у собі польськість, що виявляє себе, що не зникає, тільки буде приспана“. Ці „тутешні“ то головню на Поліссі; там, де робучий день триває 12—14 годин, де чоловік заробляє 1 зл., а жінка 80 соти-ків денно і де цей заробіток платять травою, соломом, деревом, а то й довго залягають з виплатою; там, де ввесь нарід іде на жербі по краю, а вдома остаються вихуділі старці, де поживою є мякуш очеретини. В них то головню озвалася приспана польськість. Аякже!

А це, що нібито так важко жити полякам, то не вудував ніякий „русин“, що готов завжди кричати: „кривда нам“. Так описала у своїх подорожніх оглядах польська письменниця і публіцистка, Ванда Васілевська. Тим разом, здається, правду написала.

Автім нічого дивного, що на Поліссі селянські, робітничі довго не можуть виходити своєї заробітчини. От у тому згаданому вже Чижикові селяни також з такої причини не хотіли піти цього року скорше до двох місцевих фільварків на жнива, але казали: вижнім наперед своє, бо хто зна, коли двір запалить. Але такий поступок оцінив львівський староста як зріст „деструктивних протипольських настроїв“ і це було одною з причин, що розвазав місцевий кружок „Рідної Школи“ і читально „Просвіти“. Видно, що український хлоп деколи призабуває, що панщина в польських панів скасувала Австрія, якби вже на світі нема... Бо у польське - українське відношення треба особливо строго придержуватися легальності. І то по обох сторонах. „З одного боку — пише розуміючий ті відносини „Век Нови“ з 2. IX. — треба рішучо винищити всілякі спроби терору українських екстремістів у відношенні до українців, що бажають порозуміння з польським громадянством, та у відношенні до поляків, що замешкують Малопольщу (східню Галичи-

ну), а з другого боку мусимо строго держатися легальності у всьому діянні публичних чинників у відношенні до українського громадянства“. А вже найбільший притягаючий вплив до польщини буде тоді, коли адміністрація буде піддержувати „польське громадянство на областях національно-мішаних“. Цією вимогою вже зовсім очевидно робиться кривду тій адміністрації, яка навіть дуже разячо піддержує те польське громадянство.

А щодо „терору“, то інша польська газета („Слово Народе“ з 6. IX.) виразно каже: „Довго так не може бути. Не може велика й могутня держава дозволити, щоб її громадяни, і то ті, що становлять підставу держави, були щоденно наражені на напади, шкоди й навіть на смерть“. Тому то ця газета, яка на вступі пише, що „ми завжди задержували зимну кров і опанування й ніколи не кликали поліції“, каже при кінці, що потрібна крім „скріплення поліційних сил і їх засобів діяння“ — особливо в обсязі слідчих доходжень — ще й ревізія дотеперішньої політики супроти українського сепаратизму“. Бо загалом на тих східних окраїнах „потрібне якнайшліше зіспоєння тих земель з матерком“, говорив 20. 9. 1938 р. один із стовпів-проурядової організації „Табір На-

ціонального Обєднання“ (ОЗН) на окружному зїзді в Луцьку.

Був на тому зїзді сам шеф ОЗН, ген. Скварчинський. Він не накликав до найтіснішого „зіспоєння“ українських земель, бо тим був би кинув якісь сумніви, що ті землі ще не є так зіспоєні. Як шеф, він сказав, що нераз у голову заходить, коли бачить, „як сильно і нерозлучно ті землі, як у давніх часах, так і сьогодні, звязані з Польщею“. Найголовніша причина такої сполуки це та, що польський нарід завжди на тих землях боровся, а це є „нерозірвальної вузли нашої початкової польської культурної місії, змагання, щоб нести думку культури і християнської релігії“ (бо на сході, бачите, греко-католики і православні. — Авт.) Шеф тієї проурядової організації сказав іще, що відношення поляків до „української руської людности є певне та ясне“. „Не хочемо винародоворювати, тільки звязати з польською культурою, щоби з собою співділяли“. (Тому то треба було з початком вересня ц. р. скасувати у волинських школах науку української мови. — Авт.)

Так то стає і нам ще яснішою думка згриженого чеського президента Бенеша, що „національне питання стоїть рубом в Європі“; доки той руб не похитнеться.

X.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ПЕРЕД РОЗБОРОМ*)

Чехословаччина стоїть перед катастрофою пошматування на частини. Велика подібність заходить тут між тою чеською катастрофою і розбором Польщі з кінцем 18-го століття.

І Польщі не розібрали відразу, але ратами: 1772, 1793 і 1795 року. Чи з Чехословаччиною так буде, не знає. Мабуть пошматиться лише сама чисто чеська територія, а тоді не буде це вже „Чехословаччина“, але „Чехія“.

Дуже зручно і спритно будували великі політики Масарик і Бенеш свою державу, а хоч мали перед собою відрашальний приклад. Австро-Угорщини, зложеної з дев'ятих національностей, а зачисливши до них і жидів, то з десятих, то таки цілком свідомо зложили вони (Масарик і Бенеш) свою нову республіку з шістьох національностей, а з жидами то з сімох.

Був це зліпак, який тим менше мав можливості держатися разом, що мав аж трьох сусідів — держав, що мали в Чехословаччині значне число своїх земляків: німці 3,500,000, мадяри 760,000, поляки 110,000.

Можна було передбачити, що ті сусіди скорше чи пізніше заінтересуються чинно тими своїми земляками і старатимуться прилучити заселені ними землі до своїх державних територій. Треба було, щоб у тій новій державі, Чехословаччині, запанувала справді величезна свобода і рівноуправленість і щоб у той спосіб ті національні меншини самі признали, що їм у Чехословаччині краще жити, ніж би їм жило в сусідніх, посвоєних з ними державах. Бачимо, це на прикладі Швайцарії, в котрій німці, французи й італійці навіть не думають про можливість прилучення своїх кантонів до Німеччини, згідно до Франції чи Італії.

А в справі чехословацької республіки заходить ще одна заковика: мадяри не лише домагаються звороту тих земель, що належать тепер до Чехословаччини, що є й справді заселені мадярами, але й тих, на котрих живуть українці і словаки, а котрі перед світовою війною належали до Мадярщини. Як бачимо, то апетити мадярів є дуже великі, а

А хоча чехи є й досить прикри при замарковуванні, що ось то вони є державною нацією, то відносини просто при допомозі парламенту ставали би чимраз краще унормовані. Та ось сусідня Німеччина почала збирати німецькі землі, а вже коли їй повелося зайняти Австрію без одного вистрілу, то очевидно зріс її апетит і на судетську землю в Чехословаччині. Отже партія Гітлера розпочала могутню пропаганду акцію між чеськими німцями, а грошей їй на ту ціль не бракувало. Автім пропаганда має

недавно заявив стоячий з ними в союзі Мусоліні, що відмовить усіх гарантій для Чехословаччини, якщо всі питання, дотичні національностей, що входять у її склад, не будуть розв'язані. Цей висказ італійського диктатора можна токувати навіть у користь наших закарпатців, якби не це, що, поперше, Мусоліні занадто звязаний з Німеччиною, а вона знову дуже ціплю з Мадярщиною, а подруге, що наші браття закарпатські українці занадто вже малу, а радше ніякої пропаганди не роблять на полі міжнародної політики. Навіть між самими чехами є їх пропаганда мінімальна, так, що про багато дуже важних фактів центрального пражського уряду доводиться доперва недавно від делегації, яку (нарешту!) вислала до Праги Українська Центральна Рада з Ужгороду.

В усякому разі Чехословаччина не стала другою Швайцарією, хоч і могла. Занадто її уряд легковажив собі слабих українців, а зате числився за своїх німцями, котрим дав був навіть дві міністерські теки. Але Закарпатська Україна не сусідувала з самостійною українською державою (якої тепер нема), коли німецькі краї, (Судетщина) в Чехословаччині лежать безпосередньо при границі могутньої німецької держави.

Німцям у Чехословаччині жилося взагалі дуже гарно: німецька мова рівноуправнена з чеською, в судах на німецькій території відбувалися розправи німецькою мовою, три високі школи, кількості народних, вищих та середніх шкіл мали німці в Чехословаччині.

А хоча чехи є й досить прикри при замарковуванні, що ось то вони є державною нацією, то відносини просто при допомозі парламенту ставали би чимраз краще унормовані. Та ось сусідня Німеччина почала збирати німецькі землі, а вже коли їй повелося зайняти Австрію без одного вистрілу, то очевидно зріс її апетит і на судетську землю в Чехословаччині. Отже партія Гітлера розпочала могутню пропаганду акцію між чеськими німцями, а грошей їй на ту ціль не бракувало. Автім пропаганда має

в Німеччині незвичайних мистців. І ось судетські німці почали домагатися спершу територіальної автономії, а далі прилучення їх країни до німецького материка.

Заки цей допис зайде за океан, будуть уже шан. читачі з телеграм знати, на чім стануло. А стане певно на прилученні бодай переважної частини судетської провінції до Німеччини.

Та буде це, так сказати, лише перше потягнення операційним ножем по чехословацькій тілі. Бо ось і інші потягнення готуються. Мадярський прем'єр Імреді, мадярський міністр заграничних справ Калія та шеф меншинного відділу Патакі полетіли літаком до Оберзальцбергу, щоб там обговорити з Гітлером та з його міністром заграничних справ, Рібентропом, справу віддання мадярам Словаччини і Закарпатської України.

Рівночасно регент Мадярщини, Горті, поїхав на поховання до Штернбергу в Німеччині, як гість правої руки Гітлера, маршала Герінга, та при тій нагоді обговорити ту саму справу. А польський посол у Берліні, Ліпскі, поїхав літаком до Гітлера в Берхтесгадені, щоб обговорити справу тої пайки, яка припаде на Польщу при розборі Чехословаччини. А ту пайку усталило власне в останніх днях подське віче, яке відбулось перед ратушею в Львові та ухвалило, що заользанський Шлеск та Спіш і Орава (тепер у складі Словаччини) мають прийти до Польщі. В тім же часі польський амбасадор Длугошевський був в італійського міністра заграничних справ, Чана, де також ту справу обговорено. За твором пок. Леона Васілевського п. з. „Склад народо-вської ланьст європейської“, є в Чехословаччині 110 тисяч поляків. І їх землі певно припадуть Польщі.

Львівське „Діло“ (ч. 209) пише про ті справи: „Дипломатичні кроки польського уряду у столицях великодержав не лишають сумніву, що не скінчяться лише на відірванні областей судетських німців від Чехословаччини. Але що буде із нашим Закарпаттям? — Ось питання, що тривожить кожного українця, де він і не жив би“.

А я скажу, що це не так. Коли я в березні цього року вислав до Америки поклик до закарпатських (колишніх „Горських“) українців, щоб готувалися до збройної оборони Рідного Краю від мадярів, то дістав відповідь, що той поклик годі оголошувати, бо „опінія“ цьому противна.

А що ж робити тепер та славна „опінія“, ті Союзи грат. братств, ті всі організації Січові, Стрілецькі, визвольницькі та державницькі, коли небезпека є вже цілком очевидна? Чи і далі будуть байдужно дивитись, як їх рідним братам на Закарпатті знову закладатимуть на шию мадярське ярмо, чи може спам'ятуються ще в останній хвилині?

Д-р Кирило Трильовський.

Лекше є зробити майно, ніж його видати — твердив один, що фальшував гроші.

Найгарніша музика для жінок: останній крик моди.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Збірні відділи У. Н. Союзу

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячний відбиток Бр. св. О. Ніколая, від 4. відбудеться у вівторок, 11. жовтня, в год. 7. вечір, під ч. 264 Барен ул. Просити дозвуків членів прийняти на цей збірний і вирішити свій дозвук. — Н. П. Іванко, пресат; В. Черепак, кас; В. Глиба, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Дж. Місячний збірний Тов. Вільних Козаків, від 316, відбудеться в четвер, 13. жовтня, тощо в год. 8. вечір, в У. Н. Домі, 831. Дозвук у л. Просити всіх членів конче прийти на збірний, бо є допис справ до поришення. Довжучи членів зваляти вирішити свою зазвук, бо в протинний раз будуть успелювані, щоб опісля не було нарікань на урядників. — В. Гурійський, секр.

Вячеслав Будзиновський.

ПРАКТИК

(Оповідання).

5)

— Деж той Пустов

НАБІЖУЧИТЕМИ

ВІДКЛИК ДО ПУБЛІЧНОЇ ОПІНІЇ.

Католицькі єпископи Німеччини видали 19. серпня пастирський лист до своїх вірних, у котрім протестували проти політики німецького уряду супроти католицької церкви.

Недавно цей лист з'явився за їх старанням в американській католицькій, а потім церковній пресі. Зазначено було притому, що в цей спосіб католицькі церкви в Німеччині відкликаються до публічної опінії світу.

Нині часто говориться, що в теперішніх часах публічна опінія нічого не значить. Одна з найстаріших світових установ думає, видно, інакше.

ІНШІ ЧАСИ, ІНШІ ЗВІЧАЇ.

Коли чехословацька криза була в найгіршому розгарі, на ньюйоркському Таймс Сквері з'явилася протинімецька демонстрація, котра домагалася „рішучих кроків“ в європейській ситуації. В похіді між іншими були демонстранти з газовими масками на голові, котрі несли таблиці з написами: „Сьогодні Прага. Завтра Нью-Йорк“.

Цікаві газетарі розвідали, що між демонстрантами за рішучі виступи були студенти, котрі лише пару літ тому складали так звану оксфордську присягу, що вони не підуть на ніяку війну в світі.

За пару літ змінили погляди на справу, яку вони вважали основним питанням їх життя.

ЧИ МОЖЛИВІ РІШУЧІ КРОКИ?

В американських газетах європейські справи зійшли з першого місця, а це місце зайняли багато важніші справи, що американцеві багато ближче до серця, ніж усі справи світу.

Цю справою є велике питання, що нині стоїть перед цією Америкою: хто виграє цього року світову серію в „бейсбол“?

Добре намалював цю ситуацію один американський „картуніст“: довкола стола сидять важні справи: світова дипломатія, війна, політика, біржа. За дверми проходять грачі „світової серії“. Америка не встала від стола й, накладала капелюх на голову, каже: „Вибачте, панове, але я мушу вийти... на похорон своєї бабки“.

ЖАЛЬ ЗА ВІЙНОЮ.

Одна американська фейлетоністка стрінула в день перемовин у Годесбургу одну англійську письменницю, котрій було жаль, що вже не буде війни.

Коли американка питалася її, чому їй жаль, що не буде війни, англійка дала до розуміння, що ждала від війни заспокоєння своєї ненависті до Гітлера.

Американка дивується такому становищу: нежеж можливо, щоб люди так могли ненавидіти, щоб не оглядалися на те, скільки то людей згине від того, як вони будуть задовольняти свою ненависть до когось-там?

Не знаю, чи втрапила американка пальцем у самий сук справи. Чи не можливо, щоб англійкою керували зовсім інші мотиви, як ненависть до Гітлера? Чи не піддає, наприклад, одну з багатьох можливостей відома анекдота до світової війни про дві старухи, що нарікали на війну? Говорила одна:

„Кажали, що прийдуть козаки (козаци). І не прийшли“.

„Так, так“, хитала головою з пожагуванням друга й скачала свої жалі ще докладніше: „І кажали, що будуть нашілувати. І не нашілували“.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРЕХОДИМО В СТАДІЮ ЗРІЛОСТІ.

Коли приглянемо до життя чоловіка, то бачимо, що людина від часу свого уродження до часу свого повного розвитку переходить різні стадії. Відповідно до стадії, в якій знаходиться, відповідно до обставин серед яких живе, відповідно до сил, якими одує, та здібностей, які посідає, людина реагує. І так ми знаємо, що вимоги малого немовлятка є дуже обмежені, бо коли його нагодувати та покласти в теплий пеленка, воно буде спати сном блаженних, а на голод, студінь, чи які інші невідгоди, ба навіть болі, воно реагує тільки плачем. Бо то є все, на що безпомічна дитина може здобутись.

Коли та дитина росте та нормально розвивається, то переходить у другу стадію. В тій другій стадії життєві вимоги не обмежуються вже до самого заспокоєння найкоченіших життєвих потреб, але стають щораз більшими. Дитина починає говорити, ставати на власні ноги, ходити, а згодом бігати; хоче бавитись. В забаві стрічається з іншими дітьми, товаришами зазави. Її реагування на різні потреби чи невдачі вже інакші, як були до цієї пори; бо коли дитина голодна, чи зимно їй, вона вже сама потягнеться наїстися, чи прохолодно, а коли її товариші зазави роблять їй кривду, вона старається боронитись. Колиж сама оборонитись не встигла, тоді зводить поміч інших товаришів зазави, а коли й те не помагає, з плачем шукає поміч в родичів.

Скоро минає час і дитина входить у третю стадію свого розвитку, в стадію дорослої людини. І бачимо, що життя людини в тій третій стадії, в стадії зрілості, є знову відмінне від життя в першій, чи другій стадії, і стає більш складним. Тут вже не йде про само заспокоєння найкоченіших життєвих потреб, ані про забаву. Тут уже йде про щось більше. Та людина бачить інших людей довкола себе і бачить, що ті люди займають певні становища, мають певні права, а рівночасно певні обов'язки. І зростає в тій людині бажання захити, як інші люди, набути для себе такі самі права, як мають інші. Тому приймає обов'язки, які йдуть укупі з тими правами, і стає творчою. Відповідно до своєї творчості, набуває, чи радше здобуває собі відповідні права серед суспільності.

Як людина, так і кожний нарід, а тимсамим і український нарід, мусів переходити подібні стадії в своїм існуванні. Наш нарід перейшов уже першу стадію — немовлячості, себто стадію безвизірної маси. Перейшов і другу стадію — дитячої наївності, коли то з плачем та наріканнями просив поміч в інших і надіявся, що „найякшійший цар“, або „батькошка цар“ усуне несправедливість, направить зло та приверне йому заграблені права.

Коли ті надії не сповнилися, мрії розвіялись і осталася тільки сіра правда, наш нарід вичитав на тій сірій правді слова, написані вогнем та кров'ю, що свободи-волі випросити

не можна, що її можна тільки силою здобути, а та сила лежить у мучності, в організації. І з тою хвилею вступив наш нарід на нову дорогу, увійшов у нову еру, еру організованості, в еру чину, в еру боротьби і, як пристало на великий, зрілий нарід, виповів боротьбу займанцям. Бореться і буде боротися так довго, доки не досягне того, що йому відповідно до прав Божих і людських належить.

Наш загаль на вільній землі Вашингтона зрозумів вагу теперішньої хвилі і тому прилучився до цієї боротьби; а найліпшим доказом цього зрозуміння є численні маніфестації, протести та грошева допомога на визвольну боротьбу. Рівночасно наш загаль зрозумів, що для успішної боротьби треба кінцево сконцентрувати свої сили, а таке сконцентрування є одиноким можливе при Народних Домах. І тому останніми часами видно невпинні старання в тім напрямку, які то старання завдяки моральній та матеріальній допомозі наших Союзів уже в кількох місцевостях переведено в діло.

Українці в Ньюарку й околиці зрозуміли, що й вони, будучи частиною українського народу, мусять прилучити і свої сили до тої боротьби. Вони зрозуміли, що на життя треба глядіти не очима нарікаючого жebraка, який сидить під церквою та чваниться своїми боляками, але очима здобувачого воляка. Тому, захоплені ідеєю вільної України, оповиті Січовим прапором, вони, без різниці на свої релігійні приналежності та політичні переконання, створили один фронт і вже не словами, а ділами постановили видвинути українське ім'я перед форум американської суспільності.

І першим виразником такої спільної, об'єднаної акції було набутий своєї власної домівки. Та домівка вимагала більшої переробки, яку завдяки невисипуї праці та щедрим даткам нашого загалу вже почасті переведено. Долішня частина вже майже на укінченні, а фронтова кімната виконана прекрасно, і вже в короткім часі буде віддана для житку нашого загалу. Коли решта будинку буде так гарно, так модерно виконана, то українці в Ньюарку матимуть чим похвалитись і на правду могутим собі сказати, що доклали великого діла, а наша молодь не муситиме тинятися по пивничках та чужих кутах і винародовлюватись, але буде мати свій власний захист, де могутим працювати для добра свого народу.

Адвокат В. Кузьма,
Ньюарк, Н. Дж.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

35-літній ювілей 104 відділу У. Н. Союзу.

Дня 4 вересня ц. р. братство св. Миколая, від. 104 У. Н. Союзу, святкувало 35-літній ювілей свого існування. Предсідник братства, М. Вітві, відкрив ювілей і привітав усіх членів цього братства та урядників і гостей. О. парох І. Шуховський відкрив це свято молитвою, а хор „Боян“ під проводом свого вчителя, С. Грабара, відспівав „Отчешаш“ і гімн У. Н. Союзу.

По скромній перекусці предсідник цього братства покликав як першого бесідника о. І. Шуховського. Другим бесідником був головний радний І. Ваверчак, який представив ціль закладення згаданого братства. Далі відділовий секретар, Г. Мисак, здав звіт з діловодства братства за 35 років його існування. Від 1903 року, себто від закладення братства, всього приходу було \$89,774.51. З того випла-

МАТИ ПРЕЗИДЕНТА БАБКОЮ.

Мати президента Рузвельта відвідує свою дочку, замужню за газетним накладець Бетінгером у Сіетлі, котра недавно породила дитину.

Членів У. Н. Союзу за старших членів і дітей \$65,113.91. Запомог хорим братство виплатило \$13,260. До краю на різні народні потреби вислато \$2,150. На різні цілі тут в Америці — \$3,450. Виплачено урядникам братства \$3,241.66. Разом усього розходу за 35 років було \$87,215.57. Готівки з дня 30 червня ц. р. лишається в касі \$2,558.94. Інвентар братський \$250. Разом \$2,808.94.

Членів померло за той час 51. Ті члени були обезпечені в У. Н. Союзі на \$41,100. А вони за свого життя влатили місячними вкладками до посмертного фонду У. Н. С. \$5,456.65. Крім того 42 члени дістали від У. Н. Союзу допомогу у висоті \$3,510. Усіх членів у братстві нині є: старших 126, дітей 28. Ті члени є обезпечені в У. Н. Союзі на \$109,750.

По скінченні звіту секретаря покликано до слова головною фінансового секретаря-касієра У. Н. Союзу, Р. Слободяна, який представляв присутнім, що вони повинні вписувати якнайбільше своїх дітей до У. Н. Союзу. Потім предсідник покликав до слова усіх заступників братств і стрігтів та товариств. Від парохії — М. Чумар; від 155 в. У. Н. Союзу — А. Яричевський і В. Дригинич; від „Провидіння“ — П. Щуцький; Братство церковне — І. Гелета; Ситизен Клуб — І. Ходань; Стрігтство — А. Романець; Жіноча Громада — О. Кордяк. Забирали також голос деякі присутні гості: пані Жилка, Гладич, П. Кожушко, С. Каяня. По скінченні всіх промов предсідник подякував усім бесідникам, а також хорів „Боян“ і всім гостям за участь. Подякував теж усім членам, що не жалували свого труду і все як слід приготували. Молитвою і співом хор „Боян“ „Ще не смерла Україна“ закінчено цей ювілей і зачався бал, що тривав до пізньої ночі.

М. Вітві, предс.; С. Мисак, секр.; І. Ворона, касієр.

ПОМАГАЙТЕ НІРКАМ негайно! Викладайте зліди на скору поміч! Як ваші нирки або міхур не функціонують правильно і мусите часто вставати вночі, маєте біль у ногах, синьо під очима, завороти й болі голови, як вам запущають суглоби або чуєте пекучі болі в сечових проходах, знайдете скору полегку, живляючи Duffa Compound, зільної Гербаты ч. 66. Спробуйте її негайно! Купіть пакунок з нирок 75 цт. Почтова оплата додатково 10 цт. Питайте свого аптекаря або пишьте: S. Kyo Laboratories, 105 — 3rd Ave., New York City.

ЯК ПОВСТАВАЛА МОСКВОФІЛЬСЬКА ПАРТІЯ У ГАЛИЧИНІ

Причини еміграції галичан на Холмщину 1865—1867 р.

3 Галичини тогож року в зглядом етнографічним, історичним, лексикальним, кі проповіді для уніятів, та брадом єсть одна і тая же сама Русь мимо того, що в Галичині она вірно предана своєму возлюбленному Монарху і Єго світлой династії, а там за границею она тоже предана своєму монарху і своєї династії. Ми не рутени з 1848 року, ми настоящі рускі!!

Недавно після тієї заяви Б. Дидицький видав дивогляду брошуру: „Въ одинъ часъ (себто за одну годину) научитесь Малорусину по великорусски“. Брошура вийшла як додаток до газети „Слово“ і редакція від себе ввела, що „почтенні родимці переконаються самі, чи справді можна навчитися за годину російської мови“. Дидицький писав цю брошуру і Лебединцеву на доказ, як його партія розвивається... Лебединцев згадує про це в листі з 22. листопада 1866 року: „Як далеко зайшли тепер галичани, побачите м. і. з брошури Дидицького, якої він прислав мені 19 примірників“. У тім же листі Лебединцев пише: „Чували Ви, що галичани посилали адрес жінці наслідника (російського престоло) у день вінчання? Не знаю, як це прийняти у нас і в Галичині — німці та поляки“.

Вкінці о. Наумович 27. грудня 1866 р. проголосив єдність українців із росіянами. „Приймаючи книжку великоруську мову, ми лише відбираємо собі нашу власність“. Так скоро розвивалося „переконання“ москвофілів 1866 р. і рівночасно виїздили галичани у Холмщину. На цю еміграцію звернули увагу поляки та австрійський уряд.

(Дальше буде).

Тяжка справа.

— Колиб я міг говорити з паном директором?

— Ой, то дуже тяжка справа, бо перед 12. год. директор дуже рідко приходить до бюро, а по 12. год. зараз виходить.

На годині зоології.

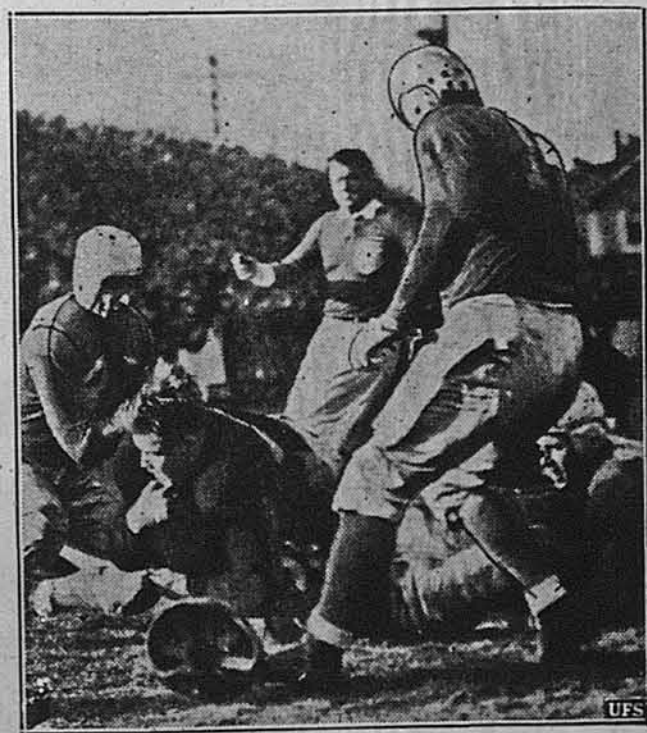
Учитель: Скажи мені, Івако, де можна побачити мамуту?

Івако: У мене вдома.

Учитель: Як то?

Івако: Так! Моя мама все, показуючи на тата, каже: Ходить по людоньки, та подивиться на того мамута.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАЦІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ

ПОПУЛЯРНА В АМЕРИЦІ ВІЙНА.

Цими днями американці не читають про ніщо так багато, як про „бейсбол“ і „футбол“. На світліні боротьба між двома професійними дружинами в „футбол“.

ІСТОРИЧНІ РОМАНИ

З УКРАЇНСЬКОЇ БУВАЛЬЩИНИ.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ: ПОБРАТИМИ. Це перша частина повісті САГАЙДАЧНИЙ, котру автор написав в триох томах. Українські критики й історики намовили цього відомого автора історичних повістей написати повість з життя славного українського гетьмана, що походив з тої самої української малоземельної шляхти Самбірщини, з котрої походив і автор. Через війну авторові пощастило написати лише першу частину наміреної трилогії під наг. ПОБРАТИМИ. Ця частина прецікава тим, як автор уявив собі кар'єру Сагайдачного до приходу на Запорозьку Січ.

Сторін 231 \$.85

ЕВГЕН ГРЕБІНКА: ЧАЙКОВСЬКИЙ. Хоча ця повість була написана ще в 1843 році, вона ще є й нині улюбленою книжкою багатьох українських читачів, бо в ній автор, добрий знавець української старовини, малює прецікаво життя козацької України в середині 16. століття, Січ, запорозькі змовники, степовий побут, охорону границь Гетьманщини, тощо. На тлі козацької малює цікавих людей з сильними пристрастями, котрих безкрайна вірність у любові й неапатичне заганяє в предвидні пригоди й лачні ситуації. Це видання має передмову й гарну вінету на обгортці й ілюстрації, виконані арт. Петром Холодним.

Сторін 143. \$.90

ІВАН ФІЛИПЧАК: ЗА СЯН. Історичне оповідання з кінця 10. і початку 11. віку, на тлі землі й народу лемківського.

Сторін 147. \$.40

КЛИМ ПОЛІЩУК: ГУЛЯЙПІЛЬНИЙ „БАТЬКО“. Це історичний роман новочасного українського письменника з останньої революції в Україні. Героєм повісті є ніхто інший, як відомий отаман „батько“ Махно. Автор малює, як це родилося, ділає й гине ця цікава історична постать в українській народі, отаманія, яку автор влучно називає свавільною силою. Роман у двох частях (з портретом автора).

Сторін 327. В оправі \$.95

В. ДЕЖЕЛІЧ. СОФІЮ ВИБРАВ. З хорватської мови переклав Михайло Фірак. Повість малює життя в славній місті Солуні, другій столиці Східного Римського Царства в 9. столітті, коли звідти вийшли св. Кирило й Методій на навернення слов'ян на християнство.

Сторін 231. В оправі \$.100

ДАНИЛО МОРДОВЕЦЬ: ГЕТЬМАН МАЗЕПА. Цю повість з трагічної епохи великої боротьби гетьмана Мазепи проти лютого царя Петра Першого написав відомий український романист першою по московськи. На українську мову переклав Володимир Супранівський.

Сторін 464. В оправі \$.100

„SVOBODA“

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

